

ПАТЕНТ УНИЈЕ: АКТУЕЛНА ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ

Др Јелена Ћеранић*

***Апстракт:** У раду се анализирају актуелна питања и перспективе предложеног система заштите проналазака патентом Уније. Након уводних напомена о разлозима за успостављање патента Уније, у првом делу рада су представљене најзначајније одредбе Предлога уредбе Европског парламента и Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније и Предлога уредбе Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења. Посебна пажња посвећена је режиму превођења и механизму ближе сарадње. У оквиру другог дела рада, аутор разматра веома спорно питања у вези са патентом Уније, а то је успостављање Суда за патентне спорове и његов однос са Европским судом правде. Када је реч о перспективама патента Уније, иако је почетком јула 2012. године Европски парламент требало да усвоји поменуте уредбе, њихова судбина је и даље неизвесна. Европски савет је крајем јуна донео одлуку да се из Уредбе о патенту Уније обришу чланови који се тичу надлежности Суда правде ЕУ. Европски парламент је оценио овај потез као нелегалан и одложио гласање. Стога је трећи део рада посвећен перспективама патента Уније.*

***Кључне речи:** патент Уније, режим превођења, ближа сарадња, Суд за патентне спорове, Европски суд правде.*

I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Монетарна политика ЕУ није једина област у којој, протеклих пар година, постоје тензије међу државама чланицама. Слична ситуација се може уочити и у једној другој области која је, на први поглед, више техничке природе, али у којој одлуке Брисела такође имају велики утицај на живот грађана и предузећа. Чини се да управо реформа патентног система одлично илуструје повлачење европске политике пред економским интересима појединих интересних група, што је данас све чешћа појава у Европској унији.¹

* Др Јелена Ћеранић, доцент Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, научни сарадник Института за упоредно право у Београду

¹ D. Cohn-Bendit, M. Rocard, „The European Union under the threat of patents“, доступно на Интернет адреси: <http://unitary-patent.eu/fr/content/lunion-europ%C3%A9enne-sous-la-menace-des-brevets-une-tribune-de-d-cohn-bendit-et-m-rocard>, 04. 07. 2012.

Напори да се успостави јединствени систем заштите проналазака у Европској унији трају већ неколико деценија. Овај систем би требало да унапреди проналазаштво у ЕУ и самим тим ојача конкурентност европских предузећа на светском тржишту.

Већ дуги низ година, у Европи се заштитом проналазака бави Европски завод за патенте (ЕЗП). Завод је основан 1977. године у Минхену, након ступања на снагу Конвенције о европском патенту (КЕП), потписане 1973. године. Ова независна паневропска организација, коју су основале четири земље (Немачка, Француска, Италија и Холандија), данас окупља тридесет осам држава чланица.² Конвенција о европском патенту, с једне стране, има регионални карактер, те јој, под одређеним условима, могу приступити само европске државе. С друге стране, круг проналазача, односно њихових правних следбеника који имају право да се позивају на ову Конвенцију није ограничен држављанством, пребивалиштем/седиштем или другом правном чињеницом. Дакле, свако правно и физичко лице на свету може да поднесе европску пријаву и под предвиђеним условима добије европски патент.

Међутим, оно што је спорно и што је довело до тога да се питање заштите проналазака покрене унутар ЕУ, јесте чињеница да материјално европско патентно право на наднационални начин уређује патентну заштиту проналазача само у одређеном интервалу, тј. од тренутка подношења европске пријаве до тренутка признавања европског патента. „Од тренутка признања европског патента, у начелу, престаје, применљивост наднационалних норми, те се европски патент распада на онолики број независних националних патената, колико има земаља чланица КЕП-а које је пријавилац у европској пријави назначио као државе у којима жели патентну заштиту за свој проналазак. Сваки од тих патената, који се даље назива европски патент, наставља да траје у појединој држави, подвргнут прописима националног патентног права.“³ Дакле, европски патент постаје сноп националних патената.⁴

Патентни списи и захтеви морају преводити на националне језике, што доводи до повећања трошкова заштите проналазака европским патентом. Поред тога, одржавање европског патента подразумева и плаћање годишње таксе у свакој земљи, као и регистрацију сваког преноса. Самим тим титулари европских патената морају да ангажују домаће заступнике у свакој земљи за коју им је патент признат. Овакав систем представља велики проблем како државним истраживачким телима, тако и малим и средњим предузећима. Дакле, основни

² Поред двадесет седам земаља ЕУ, чланице ЕЗП су и Албанија, Хрватска, Исланд, Лихтенштајн, бивша југословенска република Македонија, Монако, Норвешка, Сан Марино, Србија, Швајцарска и Турска.

³ С. Марковић, *Право интелектуалне својине*, Источно Сарајево, 2007, стр. 349.

⁴ Marc Rees, „Le brevet unique européen et logiciel“, доступно на Интернет адреси : <http://www.pcinpact.com/dossier/brevet-unitaire-europeen-logiciel-/205-5.htm>, 21.03.2012.

разлог за успостављање новог система заштите проналазака патентом Уније јесте смањење трошкова и поједностављење административног поступка.

Будући да нови систем заштите проналазака у Европској унији почива на Предлогу уредбе Европског парламента и Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније⁵ и Предлогу уредбе Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења,⁶ у првом делу рада биће представљене најзначајније одредбе из ова два акта. Посебна пажња биће посвећена режиму превођења и механизму ближе сарадње. У оквиру другог дела рада, аутор разматра једно од најспорнијих питања у вези са патентом Уније, а то је успостављање Суда за патентне спорове и његов однос са Европским судом правде. Трећи део рада посвећен је перспективама патента Уније, које су, у светлу најновијих догађаја у вези са патентом Уније, и даље неизвесне.

II. ПРЕДЛОГ УРЕДБЕ О СПРОВОЂЕЊУ БЛИЖЕ САРАДЊЕ У ОБЛАСТИ СТВАРАЊА ЗАШТИТЕ ПАТЕНТОМ УНИЈЕ И ПРЕДЛОГ УРЕДБЕ О СПРОВОЂЕЊУ БЛИЖЕ САРАДЊЕ У ОБЛАСТИ СТВАРАЊА ЗАШТИТЕ ПАТЕНТОМ УНИЈЕ КОЈА СЕ ТИЧЕ ПРЕВОЂЕЊА

Након више од двадесет година преговора, Европска комисија је 1. јула 2000. предложила Уредбу о комунитарном патенту (који је, након ступања на снагу Уговора из Лисабона, прерастао у патент Уније).⁷ Три и по године касније, 23. децембра 2003, Комисија је изнела предлог којим је предвиђено оснивање Суда за комунитарни патент. Међутим, тек у децембру 2009. у Савету је постигнут политички споразум о патенту Уније и успостављању правосудног система надлежног за спорове у вези са патентом Уније. Што се тиче режима превођења, Европска комисија је, након дугих преговора, 1. јула 2010. године изнела амбициозан предлог, који је наишао на отпор појединих држава чланица ЕУ.

⁵ Предлог уредбе Европског парламента и Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection, COM (2011)215 final*).

⁶ Предлог уредбе Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements agreement, COM (2011)216 final*).

⁷ Уговором из Лисабона, који је ступио на снагу 1. децембра 2009. године, укинута је тзв. три-партитна структура ЕУ и „избрисане“ су разлике међу стубовима, а Уговор о оснивању Европских заједница је прерастао у Уговор о функционисању Европске уније.

Правни основ ове две уредбе је двострук; њега чине Уговор о функционисању ЕУ и Конвенција о европском патенту. С једне стране, Уговором о функционисању ЕУ је предвиђено да у оквиру постојања и функционисања унутрашњег тржишта, Европски парламент и Савет, одлучујући у складу са редовним законодавним поступком, утврђују мере у вези са оснивањем европских тела у циљу обезбеђења униформне заштите права интелектуалне својине у Унији и успостављања централизованог система ауторизације, координације и контроле на нивоу Уније.⁸ Савет одлучујући у складу са посебним законодавним поступком, утврђује уредбама режиме превеђења на европском нивоу. Савет одлучује једногласно, после консултовања Европског парламента.⁹ С друге стране, самом Конвенцијом о европском патенту је предвиђено да група држава уговорница, која предвиди у посебном споразуму да европски патенти признати за те земље имају јединствени карактер на њиховим територијама, може предвидети да европски патенти могу бити само заједно признати за све те земље.¹⁰ У складу са овом одредбом, ЕЗП признаје патент Уније који има исте последице у свим државама учесницама. Другим речима, није потребно да патент буде признат у свакој држави понаособ.¹¹

1. Патент Уније

Предлог уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније дефинише патент Уније као класични европски патент који издаје ЕЗП, а коме се само додаје атрибут „Уније“. Патенти који су оквалификовани као патенти Уније ће моћи да буду добијени, ограничени, пренесени, опозвани или проширени само за све државе чланице ЕУ.

Иначе, патент Уније постојаће заједно са националним и европским патентом. Стога јединствени поступак испитивања спроводи ЕЗП и док се не призна европски патент, подносилац пријаве има могућност да изабере између три опције: прво, да тражи европски патент у свим државама које учествују у ближој сарадњи; друго, да тражи европски патент у свим државама које учествују у ближој сарадњи, али и у одређеним другим државама уговорницама КЕП-а (укључујући и земље ЕУ које не учествују у ближој сарадњи) и треће, да се определи за стару могућност, тј. тражи европски патент, одређујући појединачно земље које су чланице КЕП.

⁸ Чл. 118 ст. 1 Уговора ФЕУ.

⁹ Чл. 118 ст. 2 Уговора ФЕУ.

¹⁰ Чл. 142 Конвенције о европском патенту.

¹¹ Међутим, поједини аутори сматрају да члан 142. КЕП-а не може представљати правни основ за доношење уредбе. На основу овог члана, споразум између држава потписница мора бити заснован на акту међународног права, док је у конкретном случају реч о уредби ЕУ, која је унутрашњи законодавни акт ЕУ. Имајући у виду да Унија није држава уговорница КЕП-а, може се довести у питање овлашћење да се успостави један такав споразум.

Уколико се титулари европског патента, који је признао ЕЗП, одределе за заштиту патентом Уније, они ће, у року од месец дана од када је признање објављено у Европском патентном билтену, послати посебан захтев у том смислу. Заштита ће ипак важити ретроактивно на територији држава учесница од дана објављивања признања у Европском патентном билтену. Кључне одредбе којима се регулише патент Уније су сличне онима које постоје у већини националних патентних закона: нпр. одредбе о оквиру заштите,¹² ограничењу права,¹³ исцрпљењу права¹⁴ итд.

Када је реч о ограничењу или повлачењу патента на основу губитка новости, Уредбом о патенту Уније предвиђено је ново, али и необично решење. У случају ограничења или повлачења на основу губитка новости у складу са КЕП-ом,¹⁵ ограничење или повлачење патента Уније важиће само у државама учесницама које су биле назначене у ранијем европском патентном захтеву.¹⁶ Другим речима, уколико је неко поднео европски патентни захтев (у вези са сличним проналаском) у земљи која учествује у ближој сарадњи пре подношења европског патентног захтева који доводи до добијања патента Уније (и сходно томе овај каснији патент је ограничен или повучен), ограничавање или повлачење таквог патента ће важити само у тој држави чланици. То значи да ће поље заштите или чак доступност заштите бити или смањена или искључена у одређеним државама ЕУ, али не и у осталима. Дакле, овом одредбом се не гарантује униформна заштита патентом Уније у свим државама чланицама које учествују у ближој сарадњи. Стога је она предмет критика. Наиме, овакав сценарио представља супротност патенту Уније, тачније самом циљу коме предвиђени систем тежи, а то је правна сигурност.¹⁷

Основна предност патента Уније у односу на европски патент огледа се у томе што ће се он ослањати, тј. користиће квалитет рада ЕЗП који наставља да издаје европске патенте према досадашњем поступку. Будући да ће патент Уније од самог почетка бити признат у свим државама чланицама, подносилац пријаве ће плаћати само једну таксу за признање патента Уније. На тај начин ће трошкови, који представљају озбиљну препреку заштити патента у више држава чланица ЕУ, бити битно смањени.

¹² Чл. 6 и 7 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније.

¹³ Чл. 8 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније.

¹⁴ Чл. 9 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније.

¹⁵ Чл. 54 ст. 3 Конвенције о европском патенту.

¹⁶ Чл. 5 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније.

¹⁷ Е. Bonadio, „The EU Embraces Enhanced Cooperation In Patent Matters: Towards A Unitary Patent Protection System“, *European Journal of Risk Regulation*, 3/2011, стр. 418.

2. Режим превођења

Европска комисија је, након дугих преговора, 1. јула 2010. предложила режим превођења који ће се примењивати на патент Уније. Овај амбициозни предлог Комисије отишао је чак и корак даље од режима предвиђеног КЕП-ом, према тзв. Лондонском споразуму. На основу овог предлога режим превођења треба буду у складу са КЕП-ом,¹⁸ којом је предвиђено да су патентне пријаве и спецификације на једном званичном језику (енглески, француски и немачки), а да се једино патентни захтеви преводе на друга два званична језика ЕЗП. Осим тога, не постоје никакви други захтеви што се тиче превођења током управног поступка. Као и према Лондонском споразуму, државе чланице су се одрекле права да захтевају додатна превођења. Ипак, за разлику од Лондонског споразума, ово се односи и на даље преводе захтева у управном поступку. Даље се преводи траже само у случају да је патент предмет спора на суду. За такве спорове, странке или суд могу захтевати комплетан превод на језик земље у којој је дошло до повреде или језик земље у којој лице које је учинило повреду има пребивалишта¹⁹ или језик земље у којој се води поступак.²⁰ Трошкове превођења сноси титулар.²¹ Циљ оваквог предлога Комисије био је уштеда како времена, тако и трошкова подносиоца патентне пријаве.

На основу Уговора из Лисабона за доношење законодавног акта о режиму превођења који се примењује на патент Уније, потребна је сагласност свих држава чланица ЕУ.²² Међутим, са предложеним режимом превођења нису се сложиле Шпанија и Италија. Ове две земље сматрале су да чињеница да њихови језици нису увршћени у званичне језике патента Уније представља дискриминацију, упркос покушајима да се дође до компромисног решења, резултат је изостао, тј. никако није могла да се постигне сагласност свих двадесет седам земаља ЕУ. Сходно томе, осталим држава чланицама није остало ништа друго до да прибегну механизму ближе сарадње.

Иначе, механизам ближе сарадње први пут је предвиђен Уговором из Амстердама 1997. године. На основу Уговора државе чланице које намеравају да успоставе међусобну сарадњу, могу користити институције, поступке и ме-

¹⁸ Чл. 14 Конвенције о европском патенту.

¹⁹ Чл. 4 ст. 1 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења.

²⁰ Чл. 4 ст. 2 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења.

²¹ Чл. 4 ст. 3 Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења.

²² Чл. 118 ст. 2 Уговора ФЕУ.

ханизме предвиђене Уговором, уз поштовање одређених услова. Уговором је предвиђено да када се ближа сарадња успостави, она остаје отворена за све државе чланице које јој иницијално нису приступиле. Предвиђене Уговором из Амстердама, одредбе о ближој сарадњи су неколико пута биле предмет измена и допуна. Најпре, Уговором из Нице, којим су ублажени услови за отпочињање ближе сарадње, а затим Уговором из Лисабона, који садржи свеобухватну реформу механизма ближе сарадње, у смислу његовог прилагођавања новонасталим околностима у Унији.

Дакле, због немогућности да се постигне договор између свих двадесет седам држава чланица ЕУ, у децембру 2010. године, дванаест земаља ЕУ званично затражило покретање механизма ближе сарадње. То су: Данска, Естонија, Финска, Француска, Немачка, Литванија, Луксембург, Холандија, Пољска, Словенија, Шведска и Велика Британија. Два дана након подношења захтева, Комисија је предложила текст о успостављању ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније.

У фебруару 2011. године још тринаест држава чланица ЕУ прикључило се ближој сарадњи, тако да су изван сарадње остале само Италија и Шпанија. Да би се ближа сарадња могла покренути, потребно је одобрење Европског парламента и Савета. Европски парламент је одобрио покретање ближе сарадње 15. фебруара 2011, а Савет 10. марта 2011.

Дана 13. априла 2011, Комисија је предложила две уредбе: Предлог уредбе Европског парламента и Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније (која се доноси у поступку саодлучивања Савета и Европског парламента) и Предлог уредбе Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења (коју усваја Савет једногласно, након консултовања Европског парламента).

Једине две земље које нису прихватиле предложени режим превођења, Шпанија и Италија, 30. маја 2011, поднеле су тужбу Суду правде ЕУ против Одлуке Савета од 10. марта 2011. којом се одобрава покретање ближе сарадње. У тужби се наводи да ближа сарадња у области стварања заштите патентом Уније, на начин на који је предвиђена, представља повреду Уговора по више основа.

Један део европске научне мисли такође заступа став да је покретање ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније нелегално.²³ Наводи се да је, овако конципирана, ближа сарадња, пре свега, у супротности са самим

²³ Међу њима су: Т. Jaeger, "All back to square one? - An assessment of the latest proposals for a patent and court for the internal market and possible alternatives", *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper*, Series No. 12-01; М. Lamping, "Enhanced Cooperation - A Proper Approach to Market Integration in the Field of Unitary Patent Protection?", *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, No. 8, 2011, стр. 879-925.

циљем диференциране интеграције.²⁴ Затим, да се ближа сарадња успоставља у области која потпада под искључиве надлежности Уније. Без обзира на то што поглавље о унутрашњем тржишту спада у подељене надлежности између ЕУ и држава чланица, логично је да поједини аспекти стварања *sui generis* права интелектуалне својине не могу спадати у подељену надлежност. Наиме, стварање *sui generis* права интелектуалне својине претпоставља један акт ЕУ, те би члан 118 Уговора ФЕУ требало тумачити тако да се односи и на области која логично искључује надлежности држава чланица. Такође се сматра да је, покретањем овог механизма, повређен члан 20 Уговора ЕУ којим је предвиђено да интереси држава чланица које не учествују у ближој сарадњи и њихова могућност да се укључе у неком каснијем тренутку не смеју бити угрожени сарадњом осталих земаља. У конкретном случају, режим превођења патента Уније успоставља се упркос противљењу Шпаније и Италије, па је мала вероватноћа да ће се оне прикључити касније. Осим тога, истиче се и да ближа сарадња у области стварања заштите патентом Уније нарушава кохерентност унутрашњег тржишта, доводи до дискриминације и деформације правила конкуренције између држава чланица, што је у супротности са Уговорима.²⁵ На послетку, самим Уговорима је предвиђено да ближа сарадња треба да се користи као *ultima ratio* у случајевима када је доказано да заједничка активност свих држава чланица није могућа. У конкретном случају, механизам ближе не може се посматрати као последње средство за решавање проблема превођења.²⁶ Иначе, Суд правде до данас није донео одлуку поводом тужбе Шпаније и Италије.

Упркос свим спорним питањима у вези са покретањем ближе сарадње, чини се да је у датом тренутку овај механизам ипак представљао погодно решење за превазилажење блокаде и наставак рада на правном оквиру успостављања заштите патентом Уније. Узимајући у обзир конкретне примере из неких других области (нпр. јединствена монета), очигледно је да покретање ближе сарадње не води нужно поделама у Европи.²⁷ Напротив, има доста случајева да државе, које су иницијално биле сумњичаве и изостале из сарадње, промене мишљење и прикључе се у неком каснијем тренутку, када се увере у позитивне резултате сарадње (нпр. Шенгенска сарадња).

²⁴ Под диференцираном интеграцијом у примени комунитарног права се подразумева да се државе чланице налазе у различитом положају у погледу опсега права и обавеза у оквиру одређених политика Уније.

²⁵ На основу чл. 326 ст. 2 Уговора ФЕУ: „Оне не могу бити на уштрб унутрашњег тржишта, као ни економске, социјалне и територијалне кохезије. Оне не могу представљати сметњу нити средство дискриминације између држава чланица и не могу имати за последицу деформацију правила конкуренције између држава чланица.“

²⁶ M. Lamping, , стр. 879-925.

²⁷ A. Pompidou, “Un brevet unique permettra à l’ Union européenne d’être plus compétitive”, доступно на Интернет адреси : http://www.robert-schuman.eu/entretien_europe.php?num=55, 22.06.2012.

III. ПРЕДЛОЖЕНИ ПРАВОСУДНИ СИСТЕМ ЗА РЕШАВАЊЕ ПАТЕНТНИХ СПОРОВА У ЕУ

На основу система предвиђеног Конвенцијом о европском патенту, власник европског патента мора да води спор у вези са повредом патента пред судом сваке државе у којој је дошло до повреде. Овакво решење, осим што представља озбиљан трошак за титулара патента, изузетно је компликовано и нема никаквих гаранција да ће спорови бити окончани на исти начин у свакој од држава. Догађа се да судови држава чланица доносе супротне пресуде. Било је чак и случајева да су судови унутар једне исте државе различито пресуђивали у вези са истим патентом (нпр. судови Енглеске и Шкотске). Дакле, успостављање заштите патентом Уније треба да прати и адекватан правосудни систем за решавање патентних спорова.

Стога предложени систем заштите проналазака у Европској унији, поред две основне компоненте (елемента), Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније и Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније која се тиче превођења, садржи и трећу - Споразум о успостављању Суда за патентне спорове.

Након што Европски парламент и Савет донесу тзв. патентни пакет, државе чланице би требало да у другој половини 2012. године потпишу овај споразум о Суду за патентне спорове. Да би споразум ступио на снагу, потребно је да га ратификује довољан број држава чланица, тачније, најмање тринаест.

1. Суд за патентне спорове

Првобитно је било предвиђено да за спорове који се тичу класичног европског патента и спорове који се тичу новог патента Уније, уместо националних судова, буде надлежан нови јединствени суд за патенте. Предлог о оснивању оваквог суда подразумевао је приступање Европске уније Европском заводу за патенте. Ово приступање би заправо значило потписивање међународног уговора између Европске уније, држава чланица ЕУ и држава уговорница КЕП-а које нису чланице ЕУ. На тај начин би овај суд добио ексклузивну надлежност за решавање спорова и у вези са европским патентом.

Ипак, Суд правде ЕУ је 8. марта 2011. заузео став да овај пројекат задире у овлашћења која су Уговорима поверена институцијама ЕУ и државама чланицама које су кључне за очување саме природе комунитарног правног поретка. У образложењу мишљења Суда правде се наводи да овакво решење није у сагласности са Уговорима ЕУ из најмање два разлога. Прво, на овај начин

би правосудним органима држава чланица била ускраћена овлашћења која се односе на тумачење и примену права ЕУ. Друго, сам Суд правде би био лишен надлежности да, у оквиру претходног поступка (поступак доношења прелиминарне одлуке, поступак прибављања прелиминарне, претходне, прејудицијелне одлуке Суда), одговори на питања националних судова држава чланица у вези са тумачењем одредби комунитарног права (одредби Уговора, аката које су довели органи Уније и статута тела основаних актом Савета).²⁸

Уважавајући мишљење Суда правде, Комисија је, у току 2011. године, изменила и допунила предлог који се тиче оснивања Суда за патентне спорове. Новим предлогом су предвиђене гаранције да ће се судски орган за патентне спорове обраћати Суду правде ЕУ у вези са претходним питањем, на исти начин на који то чине национални судови држава чланица ЕУ. Осим тога, првобитним предлогом о оснивању Суда за европски патент и патент Уније било је предвиђено да овај суд буде надлежан и за државе потписнице КЕП-а које нису чланице ЕУ (нпр. Швајцарска и Турска). Након негативног мишљења Суда правде ЕУ, предлог је измењен у смислу да је надлежност суда ограничена само на државе чланице ЕУ.

Суд за патентне спорове ће имати искључиву надлежност за спорове у вези са патентом Уније. Сходно томе, опасност да се мноштво патентних парница у вези са истим патентом појави у различитим државама чланицама, као и опасности да се судске одлуке разликују од једне до друге државе, требало би да буду отклоњени.

Осим тога, постојање патента Уније и јединственог система заштите требало би да доведе до знатног смањења трошкова за мала и средња предузећа и буде подстицај за рад на новим проналасцима, обезбеђујући патент који је није скуп, који је високог квалитета и за који је у Европи надлежан један, специјализовани суд.²⁹

2. Седиште суда за патентне спорове

У децембру 2011. године, иза затворених врата, коначно постигнут договор између Европског парламента, Савета и Комисије о садржини две Уредбе којима се успоставља нови систем заштите проналазака у Европској унији, те је остало само да се реши питање седишта Суда за патентне спорове. Међутим, државе чланице више од пола године нису могле да се договоре да ли ће седиште суда бити у Лондону, Паризу или Минхену. Имајући на уму да ће земља у којој седиште буде успостављено, осим економске користи, уживати и углед

²⁸ Ј. Феранић, „Предлог новог система заштите проналазака у ЕУ – патент Уније“, *Право и Привреда*, 7-9/2012, стр. 369-370.

²⁹ А. Pompidou, “Un brevet unique permettra à l’Union européenne d’être plus compétitive”, доступно на Интернет адреси: http://www.robert-schuman.eu/entretien_europe.php?num=55, 22.06.2012.

у свету иновација, (као Лондон у свету финансија или силиконска долина у области истраживања и развоја), јасно је зашто су Француска, Велика Британија и Немачка желеле да седиште буде на њиховој територији.

После пуних седам месеци интензивних преговора, уз велике напоре Данске (као земље која је председавала Саветом у првој половини 2012. године), председници држава и влада држава чланица ЕУ су, на самиту одржаном 29. јула 2012, постигли компромисно решење у вези са седиштем Суда за патентне спорове. Предвиђено је да седиште буде у Паризу, а специјализовани огранци овог суда у Лондону и Минхену.³⁰

Поред, седишта у Паризу и огранака у Лондону и Минхену, нови патентни систем предвиђа и регионална, тј. локална одељења. С тим у вези, очекује се да би регионални суд у Дизелдорфу, где се води мноштво патентних парница, желео да има већу улогу у оквиру правосудног система за патентне спорове ЕУ. Ипак, европски званичници још нису сасвим јасни када је реч о односу између регионалних судова и центра у оквиру новог патентног система.

IV. ПЕРСПЕКТИВЕ ПАТЕНТА УНИЈЕ

Након што су на састанку, 29. јуна 2012, шефови држава и влада постигли споразум о седишту Суда за патентне спорове, деловало је да је отклоњена и последња препрека да Европски парламент и Савет усвоје тзв. патентни законодавни пакет. Међутим, ситуација се искомпликовала, пошто је, под притиском британске владе, Европски савет донео одлуку да се из Предлога уредбе о патенту Уније избрише неколико чланова о надлежности Европског суда правде. На овај начин Европски суд правде је искључен из будућег патентног система ЕУ.

1. Легалност одлуке Европског савета?

Када је реч о надлежности Европског суда правде у оквиру новог патентног система Уније, представници Велике Британије су се одувек залагали да овај суд буде у потпуности изопштен. Додела надлежности Европском суду правде могла би, према мишљењу Велике Британије, да доведе до нежељених последица (нпр. доношење одлука од стране судија који нису специјалисти у области патентног права, кашњење приликом доношењем одлука, појава додатних трошкова, итд.). Ова земља је сматрала да уколико Суд правде буде део будућег правосудног патентног система, доводи се у питање сврха постојања специјализованог Суда за патентне спорове.

³⁰ Огранак у Минхену ће бити надлежан за спорове у вези са механичким инжењерингом, а огранак у Лондону за спорове који се тичу фармацевтских производа.

Упркос противљењу Велике Британије и појединих интересних група, Предлогом уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније предвиђена је надлежност Европског суда правде за повреде чланова 6, 7, 8 и 9. Када је реч о садржини ових чланова, члан 6 Предлога уредбе се односи на директне повреде патента Уније, члан 7 на индиректне повреде, члан 8 на ограничења права добијених на основу патента Уније и члан 9 на исцрпљење ових права. Овим члановима је одређен минимум заједничког материјалног права патената Уније.

Правни основ за успостављање патента Унија представља члан 118 став 1 Уговора о функционисање ЕУ. Овим чланом је предвиђено да: „У оквиру успостављања и функционисања унутрашњег тржишта, Европски парламент и Савет, одлучујући у складу са редовним законодавним поступком, утврђују мере у вези са оснивањем европских тела у циљу обезбеђења униформне заштите права интелектуалне својине у Унији и успостављања централизованог система ауторизације, координације и контроле на нивоу Уније.“

Члан 118 став 1 представља правну основу за мере које се тичу оснивања европских тела како би се осигурала униформна заштита права интелектуалне својине на територији Унији. Међутим, уколико из Предлога уредбе отклоне поменута четири члана, поставља се питање да ли онда уопште члан 118 став 1 Уговора може да представља основ ове Уредбе.

Иако се о уклањању чланова 6, 7, 8 и 9 из Предлога уредбе о патенту Уније расправљало и раније (последњи пут у новембру 2011. године), ова могућност је сваки пут бивала одбачена. Међутим, Европски савет је на састанку 29. јуна 2012. направио преседан, умешавши се у нешто на шта није имао право и што је у потпуности нелегално. Шефови држава и влада држава чланица једноставно су уклонили поменуте спорне чланове из Предлога уредбе о патенту Уније.

Без чланова 6, 7, 8 и 9 не може се говорити о праву интелектуалне својине ЕУ којим се обезбеђује униформна заштита. Уколико ови чланови не постоје, то значи да је остављено у потпуности државама чланицама да одреде права титулара европског патента са дејством на територији целе Уније. Другим речима, сва питања у вези са тим шта титулар патента Уније може да уреди биће одређена националним правом.

Суд правде ЕУ је још у случају Краљевина Шпанија против Савета Европске уније из 1995. године³¹ утврдио да ново право интелектуалне својине које је створила Унија, као што је комунитарани жиг, има примат над националним правом и не представља само просту хармонизацију националних права.

³¹ Пресуда Ц – 350/ 92 Суда правде ЕУ од 13. јула 1995, Kingdom of Spain v Council of the European Union, доступно на Интернет адреси : http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61992J0350, 25. 06. 2012.

Када Унија одлучује о неком питању, државе чланице се одричу својих овлашћења да уређују то исто питање, осим да допуне акт када је реч о споредним (зависним) одредбама или да донесу мере за његово извршење. Питања регулисана члановима 6-9 Предлога уредбе о патенту Уније представљају језгро, срж заштите патентом Уније и не могу се сматрати споредним одредбама. Тако да држава чланице нису компетентне да уређују та питања. Када би државе имале могућност да одређују ширину заштите патентом, унитарни ефекат те заштите био би угрожен зато што би свака држава чланица могла да материјализује заштиту на другачији начин.³²

Сходно томе, Европски парламент је, на заседању 2. јула 2012, најоштрије осудио овакав начин мењања садржине уредбе, истичући да је ово јединствен пример у историји европских интеграција. Посланици Европског парламента су се сложили да је брисањем ова три члана Европски савет начинио озбиљну повреду не само процедуралне, већ и суштинске природе.³³

Како је реч о уредби која се доноси у поступку саодлучивања, Савет и Европски парламент, су још у децембру 2011. године договорили садржину овог акта. Стога свака промена садржине текста заправо представља прекид редовног тока законодавног поступка. Будући да овакав потез није предвиђен правом ЕУ, споразум који је постигао Европски савет може бити поништен.³⁴

С обзиром на све горе поменуте аргументе, Европски парламент је једногласно донео одлуку а да се гласање о законодавном патентом пакету одложи, а да се предмет врати Одбору за правне послове Европског парламента на поновно разматрање како би се он изјаснио поводом мера које је предузео Европски савет.

2. Поновно отварање преговора?

У складу са одлуком Европског парламента, донетој на седници 2. јула 2012, Одбор за правне послове Европског парламента је, 10. јула 2012, дискутовао о измењеном тексту Предлога уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите патентом Уније и следећим корацима у вези са овим пројектом. Одбор је упутио најоштрије критике Европском савету који је поступио у супротности са редовним законодавним поступком. Поступак Европског савета представља озбиљан политички преседан, будући да ово тело нема

³² “Why the European Council has killed any workable EU patent?“, доступно на Интернет адреси: <http://unitary-patent.eu/content/why-european-council-has-killed-any-workable-eu-patent>, 5. 07.2012.

³³ Детаљније на Интернет адреси : <http://unitary-patent.eu/content/plenary-vote-postponed>, 4. 07. 2012.

³⁴ “The European Parliament Avoids disaster, but unitary patent is not saved yet“, доступно на Интернет адреси: <http://unitary-patent.eu/content/european-parliament-avoids-disaster-unitary-patent-not-saved-yet>, 5.07.2012.

овлашћења да се меша у законодавни поступак ЕУ.³⁵ Чланови Одбора за правне послове Европског парламента сматрају да је тренутни предлог бесмислен и не омогућава стварање правог (истинског) патента Уније.³⁶ Одбор је донео одлуку да се, у септембру 2012. године, поново расправља у Европском парламенту о Уредби о патенту Уније.

Ипак, чини се да ће нелегални потез Европског савета највероватније довести до поновног отварања преговора о патенту Уније. Упркос томе што је компромис био постигнут у децембру 2011. године (између Европског парламента, Комисије и Савета), Европски савет је својим потезом онемогућио нормалан наставак поступка саодлучивања о Предлогу уредбе о патенту Уније. У случају да државе чланице одбију две уредбе о патенту Уније, мораће да се приступи изради новог текста. Дакле, врло је могуће да ће доћи до отварања нових преговора о патенту Уније.

V. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

У току 2011. године идеја о успостављању заштите проналазака патентом Уније правно је уобличена, а у јуну 2012. године, решено је и питање седишта Суда за патентне спорове. Дакле, остало је само остало да Европски парламент и Савет усвоје две уредбе о патенту Уније. Очекивало се да би, уколико би све ишло по плану, први патент Уније могао да буде додељен 1014. године.

Међутим, ситуација се искомпликовала у последњем тренутку, у смислу да се Европски савет умешао у поступак на начин који није легалан. Европски савет је донео одлуку да из текста уредбе избрише одредбе које се тичу надлежности Европског суда правде. Европски парламент је најоштрије осудио овај поступак и одложио гласање о патенту Уније за септембар 2012. године. С тим у вези, постоји могућност да, уколико државе чланице одбаце овај измењени текст уредбе, преговори о патенту Уније поново буду отворени. Наравно, отварањем нових преговора додатно се продужава овај вишедеценијски пројекат и одлаже успостављање заштите проналазака патентом Уније.

Све у свему, будућност патента Уније је и даље неизвесна. Чини да је покушајима да се пресече гордијев чвор у вези са режимом превођења (преласком на ближу сарадњу), заједно са успостављањем независног правосудног система за патентне спорове (заобилажењем Европског суда правде), заправо отворена Пандорина кутија у области стварања заштите патентом Уније.³⁷

³⁵ “Unitary Patent: European Parliament reinstall a democratic procedure. Let’s take a part in this!“, доступно на Интернет адреси : <http://unitary-patent.eu/content/unitary-patent-european-parliament-reinstall-democratic-procedure-lets-take-part>, 11. 07. 2012

³⁶ *Ibid.*

³⁷ Н. Ullrich, “Harmonising Patent Law : Tha Untamable Union Patent“, *Harmonisation of the European IP Law: from European Rules to Belgian Law and Practice* (eds. M.-Chr. Janssens, G. Van Overwalle), Brussels (Bruylant) 2012, Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper No. 12-03, стр. 57.

Jelena Ćeranić, Ph.D,
Assistant professor at the Faculty of Law of the University of Banja Luka
Research associate at the Institute of Comparative Law in Belgrade

UNITARY PATENT: CURRENT ISSUES AND PERSPECTIVES

Summary

The paper deals with the current issues and perspectives of the unitary patent. The unitary patent project which has been under discussion for several years. It aims to establish a single patent valid in the majority of EU member states, as well as a unified jurisdiction for such patents. After introductory notes with regard to reasons for the creation of the unitary patent, the first part of the article is dedicated to the most important provisions of the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection and the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements agreement. Special attention is paid to the translation arrangements and to the enhanced cooperation. In the second part of the article the author analyses one of the most questionable points related to the unitary patent protection, and that is the establishment of the Unified Patent Court and its relation with the European Court of Justice. By the end of Jun 2012, heads of States and governments, removed the provisions organizing control by the European Court of Justice of litigations concerning unitary patents. The European parliament was due to debate and vote on the unitary patent. However, MEPs rebelled against the European Council's desire to substantially change the text at the last minute. They unanimously postponed the vote and sent the text back for reconsideration by the committee. So, the European Parliament avoids disaster, but the unitary patent is not saved yet. The third part of the article is devoted to perspectives of the unitary patent.

Key words : *unitary patent, language arrangements, enhanced cooperation, Unified Patent Court, European Court of Justice.*